

УДК 340.6:343.983.2

О. В. Войт, судово-медичний експерт Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи, e-mail: sme_khntu@email.ua,

В. О. Ольховський, завідувач кафедри судової медицини, медичного правознавства Харківського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор, e-mail: prof_olkhovsky@ukr.net,

М. В. Губін, доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства Харківського національного медичного університету, кандидат медичних наук, доцент, e-mail: n-gubin@ukr.net,

В. В. Балановський, завідувач відділу Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи, e-mail: sme_khntu@email.ua

ДОСВІД РОБОТИ ЕКСПЕРТІВ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО БЮРО СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ ВИЯВЛЕННІ СЛІДІВ БІОЛОГІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ НА МІСЦІ ПОДІЇ

При розслідуванні злочинів проти здоров'я та життя людини з метою розшуку злочинця за залишеними ним слідами біологічного походження (безпосередньо біологічні речові докази або сліди на предметах-носіях – одязі живих людей і трупів, знарядді злочину) значна роль належить фахівцям – судово-медичним експертам імунологам і цитологам. Проведені ними експертизи речових доказів іноді є провідним чинником при відпрацьовуванні слідчих версій.

У практиці експертів-імунологів і цитологів Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи найчастіше досліджуються кров, слина, сеча, кал, сперма, волосся, кістки, зуби, потожирові виділення. При цьому передусім визначається їх видова чи групова належність за сироватковими та еритроцитарними системами, а також для встановлення можливості походження слідів від конкретної особи. Цитологічні дослідження проводяться з метою встановлення статеві й регіональної природи крові, статеві належності слини, волосся, ізольованих клітин, часток органів і тканин, видової й групової належності клітин, органно-тканинної належності клітин. Наведені об'єкти можуть виявлятися на знаряддях травми, у піднігтьовому вмісті рук потерпілих і підозрюваних, а також на інших речових доказах (у змивах і мазках-відбитках зі статевих органів підозрюваних осіб у здійсненні статевих злочинів; у виділеннях молочних залоз при вирішенні питання про давнину пологів тощо). Крім того, за допомогою цитологічних досліджень можна диференціювати кров плодів і дітей раннього грудного віку від крові дорослих людей. Використання цитологічних методів дослідження значно розширює можливості судово-медичної експертизи об'єктів біологічної природи щодо встановлення джерела їх походження та сприяє конкретизації експертних висновків.

Слід підкреслити, що можливості судово-медичних імунологічних і цитологічних експертиз обмежуються визначенням біологічної природи досліджуваних об'єктів, установленням їх видової специфічності, а в разі походження від людини – групової та статеві належності. Останнє дозволяє лише виключити можливість походження біологічних об'єктів від певної людини (наприклад, із числа підозрюваних). Зазначені біологічні сліди можуть бути виявлені на одязі, нижній білизні, взутті, головних уборах, предметах домашнього вжитку (склянках, тарілках тощо); предметах особистої гігієни (зубних щітках, гребінцях, засобах для гоління, рушниках, постільній білизні тощо); недопалках, гудзиках, книгах, умісту піхви, заднього проходу, ротової порожнини, сечовивідного каналу, поверхні зрізів нігтьових пластин.

Виявлення об'єктів біологічного походження починається з візуального огляду предметів, який необхідно проводити при природному або штучному освітленні. Огляд при штучному косопадаючому освітленні дозволяє виявити застарілі сліди крові, нашарування у вигляді слідів рук, слабо видимі нашарування, утворені слиною, спермою й т. ін.

Робота з вилучення й упакування біологічних речових доказів проводиться обов'язково в латексних рукавичках. Інструменти, після роботи з одним слідом і до роботи з наступним, повинні протиратися спочатку ватним тампоном, змоченим у спирті, а потім витиратися насухо. Це робиться для того, аби виключити можливість потрапляння мікрочастинок з одного біологічного сліду на другий, або щоб не забруднювати сліди виділеннями особи, яка робить вилучення; також для запобігання зараження цієї особи різними захворюваннями, що потенційно можуть бути наявними в слідах біологічного походження. Вилучені біологічні об'єкти протягом одного-двох днів направляються на експертне дослідження у відповідні лабораторії судово-медичного бюро.

ОПЫТ РАБОТЫ ЭКСПЕРТОВ ХАРЬКОВСКОГО ОБЛАСТНОГО БЮРО СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ ОБНАРУЖЕНИИ СЛЕДОВ БИОЛОГИЧЕСКОГО ПРОИСХОЖДЕНИЯ НА МЕСТЕ ПРОИСШЕСТВИЯ

Войт О. В., Ольховский В. А., Губин Н. В., Балановский В. В.

Рассмотрен опыт работы экспертов Харьковского областного бюро судебно-медицинской экспертизы при обнаружении следов биологического происхождения на месте происшествия. Освещены особенности работы судебно-медицинских экспертов при изъятии и упаковке вещественных доказательств биологического происхождения при осмотре места происшествия.

EXPERIENCE OF EXPERTS OF KHARKIV REGIONAL BUREAU OF FORENSIC MEDICAL EXAMINATION IN DETECTING TRACES OF BIOLOGICAL ORIGIN AT SCENE OF ACCIDENT

Voit O. V., Olkhovskiy V. O., Hubin M. V., Balanovskiy V. V.

Consideration is given to the experience of experts of the Kharkiv Regional Bureau of Forensic Medical Examination in detecting the traces of biological origin at the scene of accident. The message highlights the peculiarities of the forensic medical experts' work in seizing and packaging the material evidence of biological origin when inspecting the scene of accident.

УДК 340.624.6

О. О. Моргун, судово-медичний експерт Державіського міського відділення Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи, e-mail: teffi.fox.teffi@gmail.com,

А. О. Моргун, судово-медичний експерт Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи, e-mail: teffi.fox.teffi@gmail.com,

В. В. Хижняк, доцент кафедри судової медицини, медичного правознавства Харківського національного університету, кандидат медичних наук, доцент, e-mail: v.v.khyzhniak@gmail.com

ПРОФІЛАКТИКА ПОРУШЕНЬ ПРИНЦИПІВ ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА НЕУПЕРЕДЖЕНОСТІ

Проблема незалежності та неупередженості експерта під час проведення судово-медичної експертизи, напевно, ніколи не втратить свою актуальність, але не зважаючи на те, що цими питаннями наповнені перші шпальта документів з нормативно-правового регулювання судово-експертної діяльності, зокрема Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та Закону України «Про судову експертизу», залишається низка проблем і розбіжностей між ними та підзаконними нормативно-правовими актами, що регулюють юридичні відносини у сфері проведення судово-медичних експертиз.

Так, відповідно до ст. 3. «Принципи судово-експертної діяльності» Закону України «Про судову експертизу» судово-експертна діяльність повинна здійснюватися на принципах законності, незалежності, об'єктивності та повноти дослідження. У ст. 4 цього Закону проголошуються гарантії незалежності судового експерта й правильності його висновку, а саме: «незалежність судового експерта та правильність його висновку забезпечуються: заборобою під загрозою передбаченої законом відповідальності втручатися будь-кому в проведення судової експертизи; існуванням установ судових експертиз, незалежних від органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та суду; створенням необхідних умов для діяльності судового експерта, його матеріальним і соціальним забезпеченням; кримінальною відповідальністю судового експерта за дачу свідомо неправдивого висновку та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків; можливістю призначення повторної судової експертизи; присутністю учасників процесу в передбачених законом випадках під час проведення судової експертизи».

Кримінально-процесуальний кодекс України визначає судового експерта як окремого учасника кримінального провадження, який відповідно до п. 4. ч. 5, ст. 69 КПК України зобов'язаний: «не розголошувати без дозволу сторони кримінального провадження, яка його залучила, чи суду відомості, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням обов'язків, або не повідомляти будь-кому, крім особи, яка його залучила, чи суду про хід проведення експертизи та її результати».

Однак відповідно до «Положення про начальника бюро судово-медичної експертизи управління охорони здоров'я обласних виконавчих комітетів та республіканського бюро (Автономної Республіки Крим)», які є складовою частиною наказу МОЗ України «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України» від 17.01.1995 за № 6 (далі – наказ МОЗ України № 6), а саме п. 7.: «Для реалізації ви-